

ה חיים, או בלשון הרע ושאר העבירות התלויות בדבר שהוא דרך המות, ובא שלמה המלך ע"ה ואמר, כי לפי רבי דבורי בדרך הטוב יהיה פריו קודש הולמים לה' ויהיה לו שכר טוב הרבה, ולפי רבי דבורי בדרך הרע יהיה פריו מר ורע ויהיה לו עונש הרבה. ומפני שהדבר הוא עיקר גדול לאדם להושיע נפשו וגופו או להאבידו, בא שלמה ולמד דעת את העם שהיה מוחזיקים במדה זו של "מענה רך" כי הוא "ישיב חמה", והנה ואפלו חמת המלך שכותוב: "חמת מלך מלאכי מות". והנה יהודת בן יעקב החזק במדה הזאת שדבר לישוף בלשון רכה, ועל כן השיב חמתו שהיה מראה להם שהוא כועס על דבר הגבי. וידוע כי לא היה ראויicus כעס לישוף המעליל אותם בעניין הגבי, כי אם להיהודים יותר אחיו הנקיים שהיו מתנצלים ולא שווה להם, ואעפ"כ היה יהודת חכם גדול וגבר בגבורת הגוף ובגבורת הנפש שבשא את יצרו ולא בעס, אעפ"י שהיה ראוי להם לכעס - ראה יהודת כי עתה לא היה מקום לכעס, אבל היה צריך למענה רך כדי להשיב חמת האדון יוסף, ועל כן נגש אליו להתוכח עמו, ורצה לגלהל העניינים כלו שארינו להם עמו עד עתה, וכוון לשולש דברים: לדין, לפיטוס, ולמלחמה. וזהו שכותוב: "ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדני ידבר נא עבדך כי כמוך כפרעה". מצינו לשון הגשה משמשת לשולש דברים: דין ופיטוס ומלחמה...

4. משך חכמה בראשית פרק מד

(ב) ואחיו מת - אמרו כן, דלפי ידיעתם איך היה מקשור יוסף לאביו, בטוח אילו היה בחיים היה מודיע לאביו במכותם מוקומו...

5. הרב נהיר זצ"ל פרשת ויגש

ערבות הדדית יסוד לבניין עט - "ויאת הוהקה שליח... להורות לפניו גשנה" (מו כח). כשיידע יעקב שיורדים מצרים, שלח לפניו את יהודה. הוא שלח אותו במיוחד להקשר את הקruk, ורש"י מסביר: להתקין שם בית תלמוד, להקים ישיבה בגושן. שואל הרבי הראשון מרדומסק, ר' שלמה, בעל ה"תפארת שלמה": למה שלח יעקב אבינו דוקא את לוי יהודת: ויש להosiף: הרמב"ם אומר, שיעקב מינה את לוי בראש הישיבה הראשון, ואם כן, צרך היה לשולח את לוי המועד בראשות הישיבה להקמה! תשובתו היא: הערב הראשון בכל ישראל היה יהודת, שערב להשחתת בניימין - "אנכי ערבענו, מיד תקשנו". יעקב אבינו רצה שהישיבה שתוקם במצרים תהיה חזרה בהכרה של ערבות הדדית, ש"כל ישראל ערבים זה בזה", לנוכח את יהודה, כדי שהייתה היסודה של הישיבה וחינוכה נובע מתחם הרגשה של אחריות וערבות לכל ישראל, מתחם הכרה כי האדם אינו לומד תורה רק למטרות התעלות אישית, אלא גם למען שלימות הכלל, למען עליות האומה כולה - "בשם כל ישראל".

6. מדרש תנומא פרשת ויגש סימן ח

כ"י עבדך ערבת הנער - אימתי פרע יהודת ערבות? בימי גלות. כיוון שהיו ישראל באוטה שעלה בצרה, מה כתיב: "ויגש הפלשתי השם והערב מחרף ומגדף". התהnil שאל מוציא כרוז: "זהה האיש אשר יקנו יעשנו המלך" ... אמר יש לדוד בנו: הרי השעה לקאים אותו העrobot של זקנים, שערב את בניימין מיד אביו, שנאמר: "אנכי ערבענו", אלא לך והוציא אותו מערבותו, שנאמר: "ויאת אחיך תפקד לשлом ואת ערבותם תחק", ואין ערבותם אלא ערבות. מה עשה דוד? הלק וקאים את העrobot, והרג את גלית. א"ל הקב"ה: חיך, כשם שננתת את נפש על שאל, שהוא משפטו של בניימין, כשם שעשה יהודת זקינץ על בניימין, שנאמר: "וועתה ישב נא עבדך תחת הנער עבר לאדוניו", כך אני נוון בית המקדש בגבולך, ובגבול בניימין... ולא עוד אלא חיך של השבטים גולים, ושבט יהודת ובניימין אין גולים עמם, למה? שני השבטים האלו הם האמינו בי וקידשו את שמי בים עם משה.

1. בראשית פרק מד

(ח) ויגש אליו יהודה ויאמר כי אדני ידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יתר אפק בעבדך כי כמוץ בפרקעה:

(יט) אדני שאל את עבדך לאמור כיisch לךם אב או אח: (כ) ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילך זקנים קטו ואחיו מות וויתר הוא לבודו לא פאמו ואביו אהבו:

(כא) ונאמר אל אדני לא יכול הנער לעזב את אביו ועזב את אביו ומות: (כב) ונאמר אל עבדך אביו לא יכול הנער לעזב את אביו ואביו מות:

(כג) ונאמר אל עבדך אם לא ירד אחיכם פקטן אתכם לא תספון לראות פנוי:

(כח) ויהי כי עליינו אל עבדך אבי ונגד לו את דברי אדני:

(כח) ונאמר אבינו שבו שברו לנו מעט אצל:

(כו) ונזכר לא יוכל לרצות אם יש אחינו הקטן אטנו ויבדקנו כי לא נוכל לראות פנוי האיש ואחינו הקטן איננו אטנו:

(כז) ונאמר עבדך אבי אלינו אתם ידעתם כי שניים ילדה לי אשתי:

(כח) ויצא האחד מאתי ואמר לך טרף טרף ולא ראייתו עד הנה:

(כט) ולקחתם גם את זה מעם פנוי וקרחו אסונו והזרתם את

שיבתי ברעה שלאלה:

(ל) ועטה קבאי אל עבדך אבי והנער איננו אטנו ונפשו קשורה בנבפו:

(לא) וכי בראותו כי אין הנער גמota והזרידו עבדך את

שיבת עבדך אבינו ביגון שלאלה:

(לב) כי עבדך ערבת הנער מעם אבי לא אמר אם לא אביאנו

אליך וחתאתך לאביכך כל הרים:

(לג) ועטה ישב נא עבדך פחת הנער עבד לאדני והנער יעל עם

(לד) כי איך אעללה אל אבי והנער איננו אתי פו אראה ברע אשר ימצא את אבי:

2. רב"י בראשית פרק מד

(ב) ואחיו מת - מפני היראה היה מוציא דבר שקר מפיו. אמר אם אמור לו שהוא קיים, יאמר הביאו אצלי: לבחדו לאמו - מאותו האם לו עוד אח: (כט) ועצב את אבי ומית אם יעוזב את אבי דואגים אנו שמא ימות בדרך, שהרי אם יעוזב את אבי דואגים אנו שמא ימות בדרך, שהשtron מקטרג בשעת הסכנה: והוורדים את שיבתי וגו' - עכשו כשהוא אצלני אני מותחים בו על אמו ועל אחיו, ואם ימות זה דומה עלי שלשתן מתו ביום אחד: (לב) כי עבדך ערבת הנער - ואם תאמר למה אני נכנס לתגר יותר מאשר אח, הם כולם מבחן, אבל אני נתקשרתי בקשר חזק להיות מנודה בשני עולמות: (לג) ישב נא עבדך וגוי - לכל דבר אני מעולה ממנו, לגבורה, ולמלחמה, ולשמש:

3. רבינו בחיי - פתיחה לפרשת ויגש

מענה רך ישב חמה ורב עצב יעללה אף - שלמה המלך ע"ה יזהיר בכתב הזה על האדים, לגרדל נפשו ולהרגיל טבעו ולשונו בمعנה רך, כי המענה הרך ישקייט ווינח בעס הכויס, והדברים המעציבים שהם בהפץ מענה רך, הם يولידו הכאב והחמה. ודבר ידוע כי הדבר יש לו כח גדול הן לטוב הן להפכו, והוא עיקר הוית האדם כפרי הזה שהוא עיקר האילן, ומזה אמר הכתוב: "ויהי האדם לנפש חיה", באורו שעicker הוית האדם בשבייל נשחיה שהיא הנפש המדוברת, וכן תרגם אונקלוס: "לרוח מללא", ועל כן נקרא הדבר פרי, והוא שכתוב: "borai niv shpatim", כי הדבר פרי שפתים. ומה שייחס הכתוב הדבר לברוא תעללה, מפני שהדבר הוא נצל מכח השכל שהוא מצד הנפש המדוברת שבאים, כי הבהמות שאין להם שלל אין להם דבר, ועם הדבר יש לו לאדם יתרון על שאר בעלי חיים, והוא שכתוב: "מלפנו מבהמות הארץ ומעוף השמים יחכמוני". ויש בדבר שני דרכים: דרך החיים ודרך המות, והוא שכתוב: "מות מהים ביד לשון ואהבה יאכל פריה". וזה אזהרה למי שהוא בעל דברים, או בדברי תורה וענין המצות שהוא דרך